

vragen *niet* beantwoordt; het geloof toch is niet de oplossing van allerlei vragen, maar geloof is overwinning, hetgeen meer en heel wat beter is dan oplossing. Het uitgangspunt van schr. is dat Christus het beeld is van de Vader. Dit klinkt eenvoudig en het is ook eenvoudig, en het verdienstelijke van deze opstellen ligt dan ook in de bevattelijkheid waarmee de diepere inhoud van Gods Zelf-openbaring in Christus besproken wordt. Wat de gevolgde methode betreft, deed schr. ons meerdere malen denken aan Guardini: geen geringe lof voor schr. en zijn opstellen.
W. Peters

FILOSOFIE

TOMLIN, E. W. F., **Living and knowing.** — Faber & Faber, London, 1955, 275 pp., 25 sh.

De auteur tracht een vernieuwing van het metafysisch denken tot stand te brengen door reflexie op het leven, dat hij, in navolging der psycho-biologen, gelijkstelt met bewustzijn. Aldus wil hij de kloof tussen het stoffelijke en geestelijke overbruggen, en hoopt de biologie, die volgens hem een theoretische bovenstructuur mist, te verbinden met de psychologie die een onderstructuur zou ontberen van feiten. De redenering gaat dus niet zozeer tegen Descartes in als wel tegen de vreemdheid waarmee zuivere ervaringswetenschappen en geesteswetenschappen aan elkander zijn tegengesteld. Uit en te na wordt afgerekend met alle vormen van positivisme, op een wijze die niet alleen weldadig aandoet in angelsaksische sferen, maar ook zo opbouwend is dat zelfs de schijn van harde polemieken vermeden wordt. De afwisseling der beschouwingswijzen van de aangehaalde denkers (ook oosterse) maakt de lectuur boeiend, maar tevens zwaar vanwege de geringe systematiek van het betoog; iets wat de auteur overigens uitdrukkelijk wil vermijden. De psycho-biologische sententie, volgens welke zelfs de plant een zeker bewustzijn zou hebben, moge in filosofische kringen weinig gunstig onthaal vinden, maar toch schemert er door het hele boek een verwantschap, met de leer over het verum transcendentale; ook in andere punten kan men overeenkomst voelen met neo-

thomistische leerstukken, hoewel de scholastieke filosofie praktisch niet aan bod komt. Dit kan oprecht betreurd worden bij een auteur die zo soepel denkt en bovendien zijn weg zoekt tussen het logisch positivisme en existentialisme. Een zeer lezenswaardig boek met vele rijke passages; met name wilden wij nog wijzen op het hoofdstuk „Value”, waarin o.a. een aantal gedachten staan over de creativiteit van de mens op technisch niveau, die een goede inleiding kunnen zijn op een filosofie van de techniek. J. Verhaar

RUNES, Dagobert D., **On the Nature of Man.** — Philosophical Library, New York, 1956, 106 pp., geb. \$ 3.

Dit zijn losse gedachten over de mens en de filosofie naar het patroon van het verlichte rationalisme van spinozianse factuur. Door de puntige stijl en de paradoxale vorm krijgen deze aforismen soms een schijnbare diepte, terwijl zij bij nader toezien niet veel meer dan oude gemeenplaatsen blijken te zijn. Het rationalistisch vooroordeel van de schrijver splijt het mensdom enerzijds in verlichte, autonome, heldhaftige rationalisten en anderzijds in door priesters (liefst medicijn-mannen genoemd) en tyrannen misleide massa's. Volgens hetzelfde rationalistisch individualisme wordt elke sociale gebondenheid als een aanslag op de vrijheid bestempeld. „The law is the sanctification of all the evils of a villanous ochlocracy”. Dit werd reeds vierentwintig eeuwen geleden door sommige sofisten verteld, en het heeft misschien wel zin het te herhalen, om op paradoxale wijze het misbruik van de wet aan de kaak te stellen. Maar zo klakkeloos herhaald wordt het toch wat eentonig.
F. De Raedemaeker

MARCEL, Gabriel, **Die Erniedrigung des Menschen.** — J. Knecht, Frankfurt/M., 1957, 304 pp., geb. D.M. 12,80.

In *Les hommes contre l'humain*, waarvan dit boek de goed verzorgde Duitse vertaling is, neemt G. Marcel voornamelijk stelling tegen de vertechniseerde wereld, die de menselijke vrijheid bedreigt. Het ligt in de lijn van deze existentialistische denker, die zich in het „mysterie” van de mens heeft verdiept, de techniek, die geheel ligt op het gebied van het „probleem”, geen goed hart toe te dragen. Dat de mens met verfijnde en versterkte technische middelen veel meer onheil kan stichten kan vroeger het geval was, is duidelijk. Dat hij er echter ook veel meer